

Kratka Dnevna Zgodba

CHAS. BAUDELAIRE:

DVOJNA SOBA

Soba ki je podobna snu, resnično duševna soba, kjer je težeče ovzdušje nalahno rožno in modro pobarvano.

Duša se v njej okopuje v brezdelju, začinemem z otožnostjo in hrepenenjem. To je nekaj mračnega, modrega in rožnega — nasladne sanje v nastajajoči noči.

Pohištvo ima podaljšane, raztegnjene, medle oblike. Zdi se mi, da sanja, da je obdarjeno z mesečnim življenjem kakor rastline in kamenje. Snovi govore nem jezik kakor cvetje, kakor nebesa, kakor zahajajoče sonce.

Na stenah ni nobenih umetniških nevkusnosti. V primeri čistimi sanjami, z nerazkročenim vtisom je določeno, pozitivna umetnost — bogokletje. Tu ima vse zadostno jasnost in sladko temino soglasja.

V ozračju plava neizperno nežen, skrbno izbran vonj, pomešan z lahno vlažnostjo; zdi se ti, da je tvoj duh zadržan v svetiljenjaku.

Tenčice se vijajo pred okni in pred posteljo razliva se kakor snežnobeli slapovi. Na tej postelji počiva Idol, zapovednik sani. Toda, kako je prišel sem? Kdo ga je privlekel? Katera čudodelna moč ga je postavila na prestol sanjavosti in razkošja? Kaj zato? Tu je! Spoznavam ga!

To so pač tiste oči, katerih plamen prežinja somrak; tisti ostri in strašni prežaleci, ki jih spoznavam po njih topi zlobnosti. Privlačujejo, podjarmijo in požro pogled neprevide.

Za, ki strmi, vanje. Večkrat sem jih že opazoval, te črne zvezde, ki zapovedujejo rado vednost in občudovanje.

Kateri dobrohotni demon me je tako obkolil s skrivnostjo, molkom, mirom in vonjavami?

O, blaženosti! To, kar splošno imenujemo življenje, nima niti v svojem najbreznejšem obsegu nič skupnega z najvišjim življenjem, ki sem ga spoznal sedaj in ki ga uživam minuto za minuto, sekundo za sekundo!

Ne! Minut in sekund ni več! Čas je izginil; sedaj vlada Večnost, večnost slasti!

Toda pod strašnim, težkim udarcem so se stresla vrata in zazdelo se mi je, kakor v pekelskih sanjah, da me je nekdo s sekuro udaril po želodcu.

In potem je vstopila Prikazen. Sodni sluga, ki me je prišel mučiti v imenu zakona, nesramna pocestnica, ki kriči o svoji hedi in hoče sirovosti boje življenja naprtiti holočini mojega lastnega, ali celo toka kakšnega urednika, ki zahteva nadaljevanje rokopi-

sa.

Bajška soba, Idol, kralj sanj, Sifrida, kakor je rekel veliki Rone, ves ta čas je izginil, ko je pošten sirovo udarila ob vrata.

Strašno! Spominjam se! Da! Ta hrlog, to bivališče večnega dolgočasa, to je moj dom. Nerodno, prično, odrgnjeno pohištvo, ognjišče brez ognja in brez žerjavice, vse opljuvano; žalostna, zaprašena, od dežja razorana okna; prečrtani ali nedokončani rokopi; koledar ki je vanj svinčnik zaznamoval nesrečne dneve!

In vonj drugega sveta, ob katerem sem se opajal s popolno čutnostjo, nadomešča sedaj smrtni tobakov duh, pomešan z bogsigavedi kakšno gnusno gnobilo. Vse diši po plenu in brezupnosti.

V tem ozkem, toda tako o studnem svetu se mi nasmihna ena sama stvar: steklenica landanuma, stara in strašna priateljica; joj, polna dobrot in

izdajstva ko vse prijateljice! Ah, da! Čas se je povrnil, čas vlada; sedaj neomejeno; in s tem grdim starem se je povrnil ves njegov vražji spreved spominov, otožnosti, krčev, bojazni, jeze in živčnih boleznih.

Zagotavljam vas, da bifeje sedaj sekunde močno in svečano in vsaka posebej pravi, preden poskoči raz nihalec ure: "Jaz sem življenje, neprenosljivo, nespravljivo življenje!"

Smrtna ena sekunda v človeškem življenju je določena, da nam naznani dobro novico, b'agovest, ki povzroči vsakomur nerazločljiv strah.

Da! Čas vlada; že zopet mi sirovo ukazuje! In kakor živni pogled na mesto. Najstarejšje njegovo ime je Rosenbuchel, ali pa tudi Rosenberg, ki ga nahajamo že v začetku 16. stoletja. Dokler je imelo mesto pravi obsojati celo na smrt, je bilo na Rosenbuchelu mestno morišče, ki pa so ga Francozi prestavili zadaj za žabjo vas v gozdu, kjer so vezbali vojake v orožju. Avstrijska vlada je preloži morišče desno stran ceste. Spomin na to, da je bilo morišče nekoč vrh Kapitelskega hriba na levi strani ceste, je še ohranjen v ljudski govorici, ki imenuje ozko dolinico ob Krki ravno pod Kapitelskim hribom.

KAKO HRANITI SOČIVJE.
Zrežane kumare.

Olupi na pol zrasle kumare, zreži jih na tanke listke, naseči jih ter jih pusti tako čez noč naslednjega dne jih stresi na rešetko, da se voda odteče; polajči jih tudi malo, vendar ne preveč, da bodo ostali listki lepo trdi... deni jih v kozarec, nališ s hudiš kison, deni po vrhu še malo olja ter kozarec dobro zaveži.

Kumare v soli.

Deni lepe, zelene, srednje velike kumare za 24 ur v mrzlo vodo, potem jih iz robcem dobro obriši. Že prej odrgni majhen sodeček s soljo obloženo z višnjevinimi listi, vinsko trto in koprom, deni na to vrsto kumare, katere pokrij z višnjevinimi listi in koprom, in na to deni zopet vrsto kumaric. Tako delaj, dokler ne napolniš sodečka. Potem ga nališ s slano vodo, ki pa naj ne bo slana, kot zelo slana juha. Sodeček dobro zabij ter ga postavi v kuhinjo ali kam drugam na gorko, da se kumare skisajo, kar se zgodi v 4-5 dneh. Potem postavi sodeček v klet ter ga obrni spočetka vsaki dan, potem pa vsakih 8 dni. Ako se tekočina osuši, prilij druge slane vode.

Namešene kisle povrtnine.

Za to prikuho uporabljaj majhne kumare, mlade čebulice, ohrovtovo brstje, zelen, še nežen fižol v stročji, majhne evete karfijske, ki jo razdeli na več delov, še mlado korenje, male repe in redkvice mlade korenine zelene in peteršilja katerima pusti najmanjše srčne listke, majhne, še ne zrele paradižnike, na kratko odreza ne špargle in drugo. Popari te povrtnine — in sicer zelene zase in bele zase — s slano vodo in ko se ocede, z vinskim kison. Za zelene povrtnine prideni kisu tudi prav malo galuna. Po preteku dveh dni odlij kis, prevri ga iznova, in ga vlij vročega zopet na povrtnine. Pusti jih še dva dni v njem, potem jih ocedi ter zloži v lepem redu v kozarec, ki jih nato nališ s sledečim kison. Prideni vsakemu litru kisa 6 dek popra, poldrugo deko dišave, 3 deke ingverja in 3 deke z malo vode zavrete soli zavri ta kis, potem ga precedi, in ko se ohladi, ga vlij na povrtnine, katerim prideni še zrelo celjo papriko. Da ne bodo povrtnine prekisle, lahko prideni vsakemu litru kisa tudi 2 deki sladkorja. Vrh kisa vlij malo finega olja, zamaši dobro kozarec s ponarjeno parobno kovino, zaveži jih s pergamentnim papirjem in jih postavi na hladno mesto. Kadar hočeš porabiti te povrtnine, jih vzemi iz kisa in jih zloži okrog kake pečenke.

ZGODOVINA NOVEGA MESTA

(Nadaljevanje.)

Od daleč, recimo od Gorjan, cev, ali s Hmeljnika, zlasti pa s Kapitelskega hriba, pogleda po, je delalo Novo mesto — tako zatrjuje Hoff — prav prijeten vtis. Mestne hiše in hišice so se svetile iz drevja in zelenja, kakor bi stale v gozdišču, ki ga je zasadil človek v zabavo in razvedrilo. Že v 18. stoletju je bila malokatera novomeška hiša brez vrta. Ti vrtovi so nastali polagoma in drug za drugim iz nekdanjih pogrbišč. Dasi tudi prijetni za oko in gospodarja, vendar niso bili veselo znamenje za mesto ampak žalosten dokaz za vrdno bolj pojemajoče blagostanje meščanov, ki si po obilnih požarih niso mogli več sezidati ali vsaj iz lesa zgraditi novih hišic, temveč so morali prostor spreminiti v vrtove.

Kapiteljski hrib ali Kapiteljska pristava je grif tik mesta — običajno mu pravijo Kapiteljski marof. Odtod je kaj zanimiv pogled na mesto. Najstarejšje njegovo ime je Rosenbuchel, ali pa tudi Rosenberg, ki ga nahajamo že v začetku 16. stoletja. Dokler je imelo mesto pravi obsojati celo na smrt, je bilo na Rosenbuchelu mestno morišče, ki pa so ga Francozi prestavili zadaj za žabjo vas v gozdu, kjer so vezbali vojake v orožju. Avstrijska vlada je preloži morišče desno stran ceste. Spomin na to, da je bilo morišče nekoč vrh Kapitelskega hriba na levi strani ceste, je še ohranjen v ljudski govorici, ki imenuje ozko dolinico ob Krki ravno pod Kapitelskim hribom.

Tako je spremenil Kapiteljski hrib svoje prvotno in lepo ime Rosenbuchel v ime žalostnega pomena. Imel pa je med tem še več drugih imen.

Konec 16. stoletja je kupil Kapiteljski hrib mestni svetovalec pl. Raab. Ljudje so ga jeli po njem imenovati Rabenberg. Raabova rodbina je izumrla ali pa odšla iz Novega mesta a ime Rabenberg je hrib in zemljišče vendarle ostalo. Sešoma se je seveda pozahle, odkod ta priimek. Ljudje so čutili potrebo, hrib slovensko imenovati ter so mu rekli Na krokarjih. Tej preta vi je mnogo pripomoglo to, da so Na krokarjih očeali zločince. A tudi to ime hriba ni ostalo.

Sredi 17. stoletja so bili Krokari last hmeljskega graščaka Jurija Jankoviča in njegove žene Sidonije, roj. Ruessenstein. Takrat so si prizadevali očeti kapucini, da bi se naselili v Novem mestu ter sezidali tu svoj samostan. Sedaj je Kapiteljski marof večinoma last kapitla.

Na Kranjsko so prišli kapucini kmalu za jezuiti. Svoj najstarejši samostan so imeli v Ljubljani že leta 1608. Leta 1634 so ustanovili samostan v Krškem, leta 1640 v Kranju. Prizadevali so si, da pridejo tudi v Novo mesto. Tedanji prošt Mihael pl. Chumberg jih je kljub temu, da je bil frančiškan, na vao moč podpiral. Časi so bili takrat slabi; frančiškani so v Novem mestu težko živeli, bilo jih je le 8 v samostanu in vendar je prošt Chumberg gladil kapucinom pot v Novo mesto, vsekakor v škodo frančiškanov. Zakaj je to storil, je težko reči. Kljub temu pa se v njegovem času niso še naselili; prošt Chumberg je umrl prekmalu leta 1653.

Nadomestil ga je prošt Ivan Stemberg; tudi ta je napol vse sile, da uvede kapucine v mesto zlasti ker so prosili tudi meščane zanje. A stvar je bila zaradi prevelike revščine meščanov neizvedljiva, dokler se ni z bogatim darilom oglašil hmeljniški krol Jankovič. Ta pobožni mož je daroval kapucinom leta 1658 svojo pristavo Na krokarjih. A da bi sezidali na njej samostan, se jim je

zdelo od mesta preoddaljeno. Tu jim je prišel na pomoč tedanji prošt Stemberg. Kapitelj je imel zunaj mesta, in sicer tik mestnega obzidja, zemljišče, ki ga je bil prošt pripravljen zamenjati za Krokarije. A to zemljišče je bilo z davkom mestu podložno; plačevalo je v mestno blagajno okoli 4 goldinarjev na leto. Zato je prošt zahteval, naj osvobodi Jankovič najprej Krokarije mestnega davka.

O tem so se vršile z mestnimi očetmi dolgotrajne obravnave. Jankovič jim je stavil tri poudbe. Prevzeti je hotel plačevanje davka od kapitelskega zemljišča ali pa pripisati mestu kmetijo ki bi plačevala pray toliko davka, ali pa naložiti pri deželni gospodski 66 goldinarjev iz katerih 6 odst. obresti naj bi se plačeval mestu devet.

Ker so pritiskali kapucini, prošt Jankovič in meščani, so mestni očetje dovolili zidanje. Ker tudi oni niso želeli, da bi jih taka malenkost zadrževala. Dejali so, da se bodo v kratkem odločili za eno ali drugo teh ponudb. Dne 11. junija 1658 je vložil prošt Stemberg vogačni kamen.

Zidanje se je pričelo 1. 1660, kar ustavi veliki požar leta 1664, komaj do polovice izvršeno delo. Za kapucine je bil to hud udarec. Zgolj na darove meščanov navezani niso mogli od pogorelecev ničesar več pričakovati.

Pranekali so z zidanjem do ugodnejših časov. Vendar se jim je še dosti hitro posrečilo, nabrati po deželi za zidanje potrebni denar.

Nova cerkev in novi samostan sta bila blagoslovljena 4. septembra 1672 o čemer je pričal napis na cerkvenih vratih. V samostanu pa so se vselili kapucini šele 9 let pozneje.

Samostan je stal dobrih 100 let. Dne 2. junija 1786 pa je prišel od cesarske vlade odlok, naj se preženo kapucini iz samostana samostan zapre, njegova imetje pa pripise verskemu zakladu.

Zadnji gvardijan je bil Didacus iz Idrije, ki je postal notar in pridigar, neki Eusebius iz Krškega pa vikar v kapitlju.

Izpraznjeni samostan je vzel vojaški erar na 60 goldinarjev letne najemnine v najem ter ga je imel za shrambo vojaških potrebščin. Leta 1809 so se Francozi polastili vseh javnih poslopij in seveda tudi nekdanjega kapucinskega samostana ali provijantnega skladišča. Po njihovem odhodu pa je pripal zopet verskemu zakladu. Vojaškemu erarju je bilo provijantno skladišče neobhodno potrebno, zato ga je kupil leta 1843. Poslopje, ki je še vedno dobro ohranjeno, je sedaj last mestne občine. V njem so nastanjeni naslednji uradi: pošta, sreška finančna kontrola in davčna uprava. Vrh tega je v njem tudi več stanovanj.

Na zanemarjenih Krokarijih je dal prošt Stemberg sezidati več gospodarskih poslopij. Kapiteljski hrib se je odlej imenoval Kapiteljski marof. O nesrečnem ustanku proti Francosom leta 1806 je pogorela pristava do tal.

Del kapitelskega zemljišča Na krokarjih so že leta 1785 uporabili za pokopališče. Do Jožefa II. so namreč po vsem krščanskem svetu pokopavali mrljice po cerkvah in okoli cerkva. Zaradi stravya pa je cesar Jožef II. to prepovedal in odredil, da se morajo pokopavati kolikor mogoče odstraniti od človeških stanovanj. Za novo pokopališče so izbrali del Kapitelskega hriba, nekdanjega Rabenberga, ki je dobil sedaj ime Friedenberg. Posvetil je pokopališče prišli Jožef II. 24. septembra 1785.

Prvi tu pokopani mrlji je bil Ivan Mauracher.

Po smrti cesarja Jožefa II. so leta 1799 po prizadevanju tedanjega prosta barona Zierheima prestavili pokopališče zopet h kapitelski cerkvi, kjer je ostalo do francoske dobe, do leta 1810. Takrat pa se je moralo zopet premakniti proč od cerkve, a ne tako visoko na Kapiteljski hrib, kakor je bilo poprej, ampak na njega vzhodje tik nekdanjega kapucinskega samostana. Francozi so v ta namen odstopili velik kos nekdanjega kapucinskega vrta in prevzeli tudi dolžnost vzdrževati ves zid, kolikor ga meji s pokopališčem.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

ZNIZANA CENA
za koračnico
SOLDIERS ON PARADE
Ker žel, da se čim bolj razširi za
PIANO HARMONIKO
prirejena
koračnica
"MLADI VOJAKI"
Je Mr. Jerry W. Koprivšek uredil
z založnikom, da rojaki lahko dobe
skladbo po znižani ceni, to je
Sedaj 35c
Dva komada za 70 centov.
Naročite lahko tudi pri:
Slovenic Publishing Co.
216 W. 18th Street
New York 11, N. Y.

Note
za
KLAVIR
ali
PIANO HARMONIKO
35 centov komad —
3 za \$1.—
* Breeze of Spring
Time of Blossom (Cvetni čas)
* Po Jezuru
Kolo
* Tam na vrtni gredi
Maribor Waltz
* Spavaj Milka Moja
Orphan Waltz
* Dekle na vrtni
Oj, Marica, peptaj!
* Barčica
* Mlad kapetane
* Gremo na Stajersko
Stajerski
* Happy Polka
Če na tujem
* Slovenian Dance
Vanda Polka
* Zidana marica
Veseli bratci
* Ohlo Valley
Sylvia Polka
* Zvedel sem nekaj
Ko ptica ta mala
* Pojdi z menoj
Dol s planine
* Kadar boš ti vdrat Sel
PO ZVEZEK 10 SLOVENSKIH PESMI za piano-harmoniko za \$1.
Po 25c komad
MOJA DEKLE JE ŠE MLADA
Naročite pri:
Knjigarni Slovenic Publishing Co.
New York 11, N. Y.
216 W. 18th Street

Sedaj \$2
"Ko smo šli v morje bridkosti"
Spisal REV. KAZIMIR ZAKRAJŠEK
Tu spodaj so priročna nekatera mnenja naših rojakov in rojakinj, ki jih je pisatelj knjige prejel od olih, ki so knjigo narečili in prečitali. To je samo en del teh mnenj, ker radi pomanjkanja prostora ni moglo priobčiti vseh.
Cleveland, O. — Vašo knjigo "Ko smo šli v morje bridkosti" sem prejel. In če povem, da sem jo še isti večer prebral do polovice in naslednji dan pa da konca, je dovolj priznanja za nje vsebino.
Greaney, Minn. — Sedaj, ko sem prebrala Vašo knjigo: "Ko smo šli v morje bridkosti", vam hočem povedati, da tako zanimivo knjigo nisem še brala. Kako lepo in jasno ste popisali pot slovenskega naroda v morje bridkosti. Ne vem, kako bi jo mogla dovolj priporočiti vsem ameriškim rojakom.
Aurora, Ill. — Knjiga "Ko smo šli v morje bridkosti" mi tako zelo ugaja, da takoj naročim še eno za svojo prijateljico.
Los Angeles, Cal. — Sprejela sem poslano knjigo "Ko smo šli v morje bridkosti" in zelo se mi dopade. Tudi sem jižje Slovenije mi ugaja. Pokazala sem rojaku, ki jo tudi hoče imeti. Tu pošljim naročilo.
Mt. Airy, Pa. — Vaša knjiga zasluži vse priznanje in zato pa tudi zasluži, da pride našim ljudem v roke.
Walsenburg, Colo. — S knjigo "Ko smo šli v morje bridkosti" ste storili veliko narodno delo. Želim, da bi se čitala pa vseh naših naseblinah. Jaz jo vsem priporočam.
Knjigo lahko naročite pri:
KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING COMPANY
216 West 18th Street New York 11, N. Y.

Back the Attack
Buy an EXTRA \$100 War Bond
3rd WAR LOAN
Molitveniki
To je zadnja zaloga in v omejenem številu. Zato priporočamo, da kdor si želi nabaviti slovenski molitvenik, naj to sedaj stori.
v krasni vezavi importirani iz starega kraja še pred vojno... Ko zaloga poide, je ne bo mogoče nadomestiti do konca vojne.
Slovenski:
NEBESA NAŠ DOM (štev. 415) 2 1/2 x 3 1/2 inčev Cena \$1.—
KVIŠKU SRCE (štev. 415) 2 1/2 x 3 1/2 inčev; 224 strani. Cena 75c
RAJSKI GLASOVI (štev. 408) 2 1/2 x 4 inč; 255 strani. Cena \$1.50
Angleški:
KEY OF HEAVEN Fino vezano; prvovrstna izdelava; v umetnem umju. Cena \$1.—
Slovenic Publishing Company
216 W. 18th St., New York 11

POD SVOBODNIM SONCEM

ROMAN — Spisal: F. S. FINŽGAR.

21

Že je sklenil, da se pripelje do živali, ko se nenadoma na nekem konju zgašne dolga, črna senca.

"Oj, volkodlak! Hun sedi na konju! Kako do njega?"

V trenutku je Iztoku ugasnila vsa pamet in prepričan je bil, da ga ne doseže. Ščipal se je v čelo in tuhtal, kako bi zvebil Huna s konja. Dolgo je premišljal vse vprek — nobene pametne misli. Če bi posnel divjo mačko — ne bo ga blizu. Če bo zatulil kot volk — morda pride. Teško. Konje bi segnal na kup in se koga poklical!

Kar se mu posveti. Zlezel je v grm in zaječal z milim glasom kot obupana deklica. Senca na konju se je zganila. Iztok je zaihtel glaseje.

Senca je izginila s konja. Po travi so šumeli koraki. Iztok je v temi razločil oblike dolge, suhe postave ki se je blizu grma. Prišel je za nož in se pripravil, da bi planil. Ker se senca ni ganila, je znova zaihtel, zašumel v travi in se pospel na parobek sredi grma.

Hunova senca se je naglo zganila in šla hitrih korakov proti grmu. Iztok je že razločil, da ima Hun meč v rokah. Vroče mu je postalo, po koži je začutil mravlje. Pripravil se je na skok.

Hun je stal že tik pred grmom. Napol glasno je vprašal: "Kdo je?" Iztok se ni oglašil. Čuvaj je nekoliko postal, potem se sklonil in razpognil grm. Zagledal je Iztokovo belo haljo. Iztok je še enkrat zaječal.

Hun je brezskrbno krivil in razpogibal veje. Ena se je že dotaknila Iztoka. Tedaj plane Sloven kakor mačka v Huna, ki sredi grma z mečem niti udariti ni mogel. Hun je kriknil, pa je komaj pol krika prišlo iz ust. Iztokova pest ga je davila, nož je zaskrtnil in Hun je telebnil po dolgem v travo.

Iztok se je tresel v divji razburjenosti. Umaknil se je v ravni v hosto in prišloškov. Nič.

Skokoma je bil pri konjih, obrzdal hitro dva — brzde so bile privezane na vratu — planil na enega in izginil po dolini.

Na koncu doline se je pomolila bela postava Radovana iz gošče. Zajahal je. Kopita so zadonela, po cesti, ki drži mimo Odrina v Bizane.

DESETO POGlavJE.

Čemer se probudil Tunjuš v jutro, ko je sonce že sijalo. Krog oči je imel zakrjavljene kolobarje, težko glavo je nalanjal ob komolce in nejevoljno cmakal z ušesnimi usti. Nje govoreč je prežal na trenutke, ko se dvigne glavar iz spanja. Takoj mu je ponudil v lepi skodeli črnkaste juhe, ki jo je znal okusno pripraviti iz grenkih korenin in ptičjih jeter. Vselej mu je teknila, kadar je popival prejšnji večer. Tudi danes je segel po skodeli, srknil dvakrat, trikrat, pa izlil vse na tla.

"Vina!"

Zatulil je in se zleknil na preprogo ter si menceal skeleče oči. Strežaj je hitro natočil iz meha in stal kakor kip pred Tunjušem. Dolgo se mu ni zljubilo seči po kozarec.

Tedaj je nepoklican pokleknil preden najstarejši izmed Hunov, ki so hodili z njim.

"Moj gospod, sin Atile, najvišjega kralja, tvoj hlapec te pozdravlja in —"

"Obzadajte konje, natovorite jih in odrinite z blagom na sever. Kjer se obrača Tunzus na zapad, počakajte. Drugi takoj v zasedo nad Eparodita!"

"Kakor si velel, gospod. Samo eno besedo prosim tvoje hlapec!"

"Govori!"

"Zlo se je zgodilo ponoči! Konjski čuvaj leži umorjen, dva dobra konja sta ukradena."

"Psi! Čemu jih ima gospodar, kadar spi? Da ga čuvajo! In vi meniste čuvelj! Se psi niste, gnile gobe, muhovina, preslaba za postene orle! Daj mi korobač!"

Tunjuš je planil na noge, pograbil korobač in začel pretepati, kogar je zasedel, da je skelelo kot ogenj. Umorjenega Huna je vrel mrtvega pretepati, ker je bil slab čuvaj. Razpetenega trupla niso smeli zagrebsti, da bi za kazen požrli volkovi in lisice.

Ko se je nadvijal in ohladil jezo, se je vrnil na svoje ležišče. Najstarejši je poklical k sebi.

"Povejte, kdo je odvedel konje? Kdo je umoril čuvaja?"

Prijavil se je Balambak.

"Gospod, ti sam dobro veš, kdo je malopridnik, ki se je dotaknil tvojih konj! Ali ker zahtevaš, govori tvoj ponižni sluga. Balambak je šel in izmeril stopinjo v blatu in izmeril stopinjo pri ognju. In glej, gospod, bila je noga tistega Slovena, ki si ga sinoči prijateljstvo gostil!"

"Tistega Slovena? Starca?"

"Mladca, gospod!"

"Za njima! Balambak, vzemi najboljšega konja in najboljšega tovariša, pa za njima! Do jutri zjutraj mi prineseš njegovo glavo. Hodi! Jezdi kot vihar, in če oba konja pogineta! Nič ne de! Glavo tega psa hočem!"

Balambak je izbral tovariša in konja. Vohali so po dolini za sledovi. Na cesti sta planila jezdeca v divji skokot; samo hunski konji so mogli vzdržati na grozni pogon.

Tunjuš je ponovil prejšnje povelje. Otvorjene konje je poslal naprej, sam pa se z oddelkom skrivil v zasedo.

Radovan in Iztok sta do jutra jahala kar moči hitro. Pot je bila gladka, nič klancev, in ob desni je šumela reka Tunzus. Konja sta bila sita in spočita. Iztok se je gibal na visokem hrbtnu, kakor bi sedel doma v gradišču na mehki kuhovini. Radovan pa so tekle znojne kaplje z belih las, se ustipale čez čelo, in drsele po dolgi bradi. Ko je sonce vzhajalo, je začel zaostajati. Zakaj njegov konj ni kazal toliko veselja kakor tovariš. Kopit ni dvigal tako visoko in koraki so mu bili krajši. Glavo je le včasih dvignil, sicer pa dremotno povčel. Iztok je očakoval Radovana, ga ogovaljal z prijaznimi besedami, naj prime tesneje za povodce. Zakaj na oči je bil Radovanov konj boljši in mlajši od Iztokovega. Ali žival je dobro čutila, da je ne vodi močna roka, da ji ne stiska bokov mlado, krepko koleno.

(Nadaljevanje prihodnj.)

Naš napredek in naše propadanje

FRANK TROHA.

(Nadaljevanje.)

Vsa dolga leta nazaj in kolikor je meni znano, se naše pretepe Slovenije ni moglo rešiti pred pomanjkanjem z raznimi pripomočki, ki so prihajali od radodarnih rok. Vsaka taka pomoč je trpljenje in pomanjkanje le olajšala, toda odpravila ga ni. Kakor organizacija Rdeči križ, ta pomaga kolikor more vsem trpečim, od katerih dobi prošnje in naj si bo to v vojni, v nesreči, ki jo je povzročila elementarna sila, kot ogenj, potres in povodenj. Lepo je pomagati nesrečnemu v največji potrebi, toda kadar se gre za obstoj naroda, take pomoči malo zaležejo. Tudi milijonski dolarji, ki so jih slovenski izseljenci poslali v domovino, so na splošno malo zalegli. Kateri je imel v domovini kakšnega v Ameriki, je z veseljem prejel njegovo pomoč v dolarjih in ko so dolarji prošli, je težko pričakoval drugih, torej je samo po sebi umevno, da tudi na ta način ni mogla priti stalna rešitev.

Vedno in vedno je ostalo le pri tem, da treba gospodarstvo zasuti drugače in mu dati druge smernice. Ni lahka reč postati bogataš in milijonar, toda zgodovina raznih milijonarjev nas lahko uči, kako so znali napraviti ravnotežje med stroški in dohodki. Torej ko so takšne vrste ljudje gledali pazljivo na to, da se je obdržala balanca, bi morali preprosti delavci in kmetje tem bolj. Meni se dandanes ne gre v glavo, čemu se je tako delalo. Naj omenim še par primerov kmetjevega znotrajnega življenja pri nas.

V naših krajih je mnogo takšnega sveta, da je hribovitost in posejano s kamenjem. Tistega kamenja ni prav nič potreba in tega se kmetje tudi zavedajo, toda odstraniti ga ne morejo. Po tistih kamenjih krajih je nešteto takozvanih lazov in košenin. Prepričan sem pa še danes, da so kmetje s košnjo več potrošili nego je bilo nakošeno seno vredno. To resnico je marsikateri kmet spoznal pozneje, pa vseeno se je ravnal tako, kot so se njegovi predniki, ker si je mislil, da sploh tako morajo iti, pa če so prav stroški večji nego dohodki. Jaz sem si ne štetočkrat mislil, ko sem bil še v domovini, čemu se take kamenite senožeti ne porabijo le za pašnike, kar se je pred leti pokazalo, ko so prišli ovčarji tam nekje iz Istre. Raztrese-

ne parcele so vzeli od kmetov v zakup in potem se je po tistih kamnitih dolinah paslo okrog 600 ovac. Ovčarji so ovce redno strigli in pošiljali volno naprej in jo dobro prodali. Tudi lovali najboljši sir ter ga prodajali za visoko ceno. Ovčarji so bili na ta način prišli dvakrat v naše kraje in od njih bi se bili kmetje lahko naučili, kako se pride do večjih dohodkov, toda naučili se niso, nič, pač pa delali po starem, kakor so bili naučeni.

Dalje se mi še danes čudno zdi, čemu se je tako narobe delalo s prašiči. Nešteto gospodinj se je mučilo od zgodnje spomladi do pozne jeseni, da so zredile in spitale prašiče. Marsikatera kmečka zakonska dvojica se je skozi poletje zadolžila pri enem in drugem trgovcu. Trgovci je hotel imeti v jeseni denar nazaj in tako niso kmetje nič pomislili za bodoče leto in kaj bo bodočnost prinesla. Pa enega prašiča so zaklali doma, druge pa prodali in poplačali dolg. In potem se je pa skozi drugo poletje največkrat tako zgodilo, da so gospodinj izdale več denarja, samo za mast, nego so v jeseni dobile za cele prašiče. Marsikateri se je žalostno nakrmžil, ko je takorekoč meso od prašičev dal od sebe za prazen nič.

Nekateri kmetje so tudi gozd tako neusmiljeno sesekavali, kot bi se jim zdelo, da bo kar čez par mesecev zrastle druge dreve. Toda drevesa ne rastejo tako hitro, kakor go- be po dežju. Ko drevesnih de- bel ni bilo več, so začeli kme- tje tuhtati, kje se bo dobil nov vir dohodkov. V največ slu- čajih so si pomagali z vožnjo. Odvažali so les iz grajskih goz- dov, odvažali so deske od žag- dalnic do drugih postaj in do kolodvorov. Vožnja je marsi- katerega kmeta upropastila, posebno tistega, ki je prerad- e kozarec pogledal. Nešteto kmetov se je ukvarjalo z vo- žnjo, polje in gladke njive so pa zanemarjali in tako se je v več krajih opazilo, kako je nji- ve prerastel plevel. Prej sem opisal, kako so kosili po kam- nitih košeninah ter gledali za vsako bilko trave, tukaj se pa pokaže baš obratno, kako se je zanemarjalo polje in travniki. Kako se moremo potem čuditi da je šlo življenje rakovo pot in za propadanjem.

Marsikateri voznik je prišel

do tega, da ni končno mogel kupiti novega para konj ali volov, ni si mogel nabaviti nove opreme in voza. In tako se jih je končno največ poslužilo zadnje rešitve. Izposodili so si kje za potne stroške in odšli v tuji svet, da si tam poiščejo boljše zasluzka.

Torej takšne so bile okolšči- ne pri nas pred tridesetimi leti in takšne so bile še pred petimi leti, ko je zopet pomov- na vojna oplazila nesrečni na- rod, ki si ni mogel opomoči iz težkih dni, ki so prihajali drug za drugim.

Tudi razne stranke niso lju- dem pomagale, pa naj si je kdo poprijel te ali ali one. Vsi so bili enako tepeni, pa naj bo so- cialist, demokrat, liberalci ali klerikaleci. Vršile so se razne volitive, pred volitvami je bi- lo polno hrušča in trušča. Tu pa tam se je kdo pojavil in začel naštevati, kako in kaj je treba storiti, da se ljudem pripomore do izboljšanja, na- posled je pa ostalo, kakor je bilo. Največkrat se je pa ta- ko zgodilo, kakor se je to pri- petilo nekemu možakarju, ki je bil precej vnet za politiko. Ko se je nekoč vrnil domov s političnega shoda, je bil vseho razpoložen in je začel ženi pri- povedovati, kako so zmazali in potolkli nasprotnika. Žena ga je pa nato vprašala, da naj ji pove, kaj hoče skuhati za večerjo in dalje mu je rekla, da je obrnila vse shrambe, pa nima kaj dajati v lonec.

Ko sem bil še deček šolskih let, sem tu pa tam čul pripo- vedovati stare očene, kako so gospodari v svojih mladih le- tih in kako jim je šlo takrat vse boljše. Pripovedovali so, koliko so imeli goveje živine, prašičev in drobnice in takrat kmetje niso bile zadolžene. To je torej dokaz, da so naši lju- dje v domovini zavili v napač- no smer in nove smernice jih blažijo v pogubo.

Če je dežela ustvarjena za poljedelstvo in če ljudje živi- jo od živinoreje in od dohod- kov, ki jim ga prinaša gozd, potem se je treba držati tiste- ga, za kar je dežela ustvarjena in izboljševati je treba tisto, kar omogoča dohodke, pa se bo preprečilo propadanje.

(Nadaljevanje prihodnj.)

KNJIGA ZA STROKOVNO IZOBRAŽBO

THE NEW ENCYCLOPEDIA of MACHINE SHOP PRACTICE

Spisal znani profesor na Stevens Institute of Technology v angleščini George W. Barnwell

Podlago za meha- nično znanje si morete dobiti s to knjigo. Ta velika knjiga popljuje in v slikah pokaže temeljna dela me- hanika. Razloži vse od tanko, kar mora znati naj- boljši mehanik. Pojasnjuje vpra- bo vsakega stro- ja, orodje in me- ril, načrte (blue prints), 1000 slik in risb, 576 str.

Cena \$1.98

Ne glede na to, ali ste šele početnik, Vam bo ta knjiga zelo koristna in mnogo vredna. NAROČITE JO DANES!

SLOVENIC PUBLISHING COMPANY
216 WEST 18th STREET NEW YORK 11, N. Y.

NAJBOLJŠI PRIJATELJ
V NESREČI VAM JE:

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

BRATSKA, DELAVSKA
PODPORNA USTANOVA

Sprejema moške in ženske v letih od
16. do 50, in otroke do 16. leta starosti.

Članstvo: 62,000

Premoženje: \$10,500,000.00

Za ožje informacije glede zavarovanja
vprašajte lokalnega tajnika društva SNPJ

Glavni stan:

2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

KNJIGARNA

Slovenic Publishing Company

216 West 18th Street

New York City

Andrej Ternovac

Spisal Ivan Albreht

Cena 50 centov

Belfegor

Spisal Artur Bernede

Cena 75 centov

Filozofska zgodba

Spisal Alojz Jirasek

Cena 50 centov

LETOS IZŠLA

Ko smo šli v morje
bridkosti

Spisal Rev. K. Zakrajšek

Knjiga pripoveduje, kako je Hitler nastavljal lmanice in zanjke in pripravil "strup" za Jugoslovane in njihovo dr- žavo že dolgo prej kot jo je napadel.

Knjiga je v platnu vezana in ima 207 strani.

Cena \$2.—

Listki

Spisal Ksaver Meško; 144 str.

Cena 70 centov

Malenkosti

Spisal Ivan Albreht

Cena 75 centov

Zločin in kazni

Spisal F. M. Dostojevski

DVA ZVEZKA

Cena \$3.—

Živi izviri

Spisal Ivan Matičič

Knjiga je svojevrsen pojav v slovenski književnosti, kajti v nji je v trinaestih dolgih poglavjih opisanih trinaest rodov slovenskega naroda od davnih početkov v starem slovstvu do današnjega dne.

13 poglavij — 413 strani

V platnu vezano

Cena \$2.—

POUČNI SPISI

Angleško Slovensko Berilo

(F. J. Kern) — Vezana knjiga

Cena \$2.—

Govedoreja

Spisal R. Legvart, 145 strani s slikami.

Cena \$1.—

Knjiga o dostojnem vedenju

111 strani.

Cena 50 centov

Mlekarstvo

Spisal Anton Pevc. 8 slikami.

108 strani. — Knjiga za mlekar- je in farmerje v splošnem.

Cena 50 centov

Obrtno knjigovodstvo

258 strani, ezana. — Knjiga je namenjena v prvi vrsti za stav- bno, umetno in strojno kličav- ničarstvo ter železnicarstvo.

Cena \$1.—

Rodeč državljan naj naroči

knjico —

"HOW TO BECOME A CITIZEN OF THE UNITED STATES" v tej knjigi so vsa potrebna in sakoni za navajenja.

Cena 35 centov

Državlanski priročnik

(V slovenščini)

Knjica daje poljudna navodila, kako postati ameriški državljan.

Cena 50 centov

Ako naročite knjigo, priložite k naro- čilu U. S. oziroma Canadian Money Order za omenjeno svoto. Manjše svote, lahko pošljete v U. S. znakah po 2. oziroma 3 cente.

Back the Attack!

BUY WAR BONDS
3rd War Loan